

существования, страха и т.п.

Человек может быть более или менее разборчивым в выборе пищи, питья, места нахождения. Информация в не меньшей, а скорее в ещё большей степени влияет на человека, как информационную систему, что требует ответственного отношения к ней. Информация может как созидать, так и разрушать. Критерием для различения качества информации может быть следующий. Вредная информация подрывает веру человека в себя и свои силы, вселяет страх, приводит к подавленности и унынию, сеет раздор и рознь между людьми. Полезная информация укрепляет веру человека в себя, наполняет его силой, доставляет радость, помогает в решении насущных проблем. У человека всегда есть выбор. Верить или не верить, приносить информацию в свою информационную систему или нет – осознанно может решить для себя каждый человек.

## Список литературы

1. [http://ru.wikipedia.org/wiki/Информационный\\_процесс](http://ru.wikipedia.org/wiki/Информационный_процесс)
2. <http://ru.wikipedia.org/wiki/Вера>
3. С. Лем. Сумма технологий. М.: Издательство АСТ, 2002. – 668 с.
4. Д. Кехо. Подсознание может всё. Издательство: Попурри, 2009. – 176 с.

Представлена людина як інформаційна система. Розглянуті інформаційні процеси в організмі людини і його життєдіяльності. Показаний вплив чинника віри на протікання інформаційних процесів та їх ефективність.

A man as informative system is presented. Informative processes are considered in the organism of man and his vital functions. Influence of factor of faith is shown on flowing of informative processes and their efficiency.

Одержано 12.05.11

**І.В. Рузмаїкіна, доц., канд.еко.наук, С.М. Непомняща, ст. гр. ОА 08-2**  
*Кіровоградський національний технічний університет, м. Кіровоград*

## Відрядження у межах України та за кордон: актуальні питання обліку

У статті розглядається порядок відшкодування працівникам витрат, пов'язаних з перебуванням у відрядженнях. Значна увага приділяється особливостям нових норм відшкодування витрат на відрядження в межах України та за кордон, пов'язаних із набранням чинності Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 року №2755-VI.

**Постановка проблеми та її актуальність.** Актуальність теми службових відряджень зумовлена значною кількістю проблемних питань, які виникають у підприємств з приводу відправлення працівників у відрядження. На сьогодні коло таких питань поширюється у зв'язку із введенням у дію Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 року №2755-VI, який змінив ряд основних положень щодо порядку визначення сум, пов'язаних з відрядженнями. Також необхідне правильне оформлення належних документів, щоб уникнути у майбутньому можливих помилок, а також виправити раніше допущені неточності в обліку та в оформленні документів.

© І.В. Рузмаїкіна, С.М. Непомняща, 2011

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Важливий внесок у дослідження теорії і практики обліку розрахунків з дебіторами взагалі, і з підзвітними особами, зокрема, зробили такі вітчизняні вчені, як Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, З.В. Гуцайлюк, Г.Г. Кірейцев, М.В. Кужельний, В.Г. Лінник, Є.В. Мних, В.В. Сопко, В.Г. Швець та ін.

Але сьогодні підвищена увага до порядку розрахунку сум, пов'язаних з відрядженням, викликана необхідністю врахування змін податкового і бухгалтерського регламентування, що змушує підприємців знаходити підходи до оптимізації цього процесу, постійно опрацьовувати на практиці нові вимоги. Суттєво змінені підходи до регламентування методики розрахунків граничних сум добових по відрядженнях значно впливають на достовірність показників обліку і звітності практично кожного підприємства і потребують своєчасного внесення змін у практику ведення обліку.

**Метою статті** є аналіз перехідних положень Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 року №2755-VI з питань нарахування добових у 2011 році при відрядженнях у межах України та за кордон.

**Виклад основного матеріалу.** Службове відрядження – це поїздка працівника за розпорядженням керівника підприємства на певний термін для виконання службового доручення поза місцем постійної роботи цього працівника. Порядок відрядження регламентує «Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон» від 13 березня 1998 р. № 59.

У тих випадках коли філії, дільниці та інші підрозділи підприємства знаходяться в іншій місцевості, місцем постійної роботи вважається той підрозділ, робота в якому обумовлена трудовим договором (контрактом). Службові поїздки працівників, постійна робота яких проходить в дорозі або має роз'їзний (пересувний) характер, не вважаються відрядженнями, якщо інше не передбачене законодавством, колективним або трудовим договором.

До моменту набрання чинності розділу III Податкового кодексу України основними документами, що регулювали порядок відшкодування працівникам витрат, пов'язаних з перебуванням у відрядженнях, та норми їх відшкодування, були:

- «Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон», затверджена наказом Міністерства фінансів України № 59 від 13.03.98 р. (в останній редакції від 17.03.2011 р.);

- пп. 5.4.8 п. 5.4 ст. 5 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» № 283/97-ВР від 22.05.97 р. (Закон втратив чинність крім пункту 1.20 статті 1 на підставі Податкового Кодексу № 2755-VI від 02.12.2010 р.);

- постанова Кабінету Міністрів України «Про граничні норми добових витрат і сум, що направляються на харчування (замість добових) членів екіпажів суден (інших транспортних засобів), що здійснюють діяльність за межами повітряного або митного кордону чи територіального моря (вод) України» № 3 від 04.01.99 р. (Постанова втратила чинність на підставі Постанови Кабінету міністрів № 73 від 02.02.2011 р.).

Проте з 1 квітня 2011 року, тобто з моменту набрання чинності розділом III Податкового кодексу України, порядок та норми відшкодування витрат на відрядження зазнають суттєвих змін.

Незважаючи на те, що протягом I кварталу 2011 року ще продовжували діяти норми Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», у тому числі його пп. 5.4.8 п. 5.4 ст. 5 щодо розрахунку сум на відрядження. Це підтверджує і ДПА у своєму листі № 14545/6/17-0716 від 30.12.2010 р., а також постанова Кабінету Міністрів України «Про норми відшкодування витрат на відрядження у межах України та за кордон» № 663 від 23.04.99 р.

Отже, з набранням чинності розділу III Податкового Кодексу України, витрати на відрядження, як і раніше, враховуватимуться у складі витрат подвійного призначення при визначенні об'єкта оподаткування (п. 140.1.7 статті 140 Кодексу).

Зокрема, це стосується витрат на:

- проїзд (у тому числі перевезення багажу, бронювання транспортних квитків) як до місця відрядження і назад, так і за місцем відрядження (у тому числі на орендованому транспорті);
- оплату вартості проживання у готелях (мотелях);
- найм інших житлових приміщень;
- харчування чи побутові послуги (прання, чищення, лагодження та прасування одягу, взуття чи білизни), у випадку, якщо вони включені до рахунків;
- оплату телефонних розмов;
- оформлення закордонних паспортів, дозволів на в'їзд, віз, обов'язкове страхування;
- інших документально оформлених витрат, пов'язаних з правилами в'їзду та перебування у місці відрядження, в тому числі будь-яких зборів і податків, що підлягають сплаті у зв'язку із здійсненням таких витрат.

Водночас, до цього переліку не потрапили витрати на усний та письмовий переклади, які до початку II кварталу 2011 року були закріплені підпунктом 5.4.8. пункту 5.4. статті 5 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств».

З прийняттям Податкового кодексу не скасовано заборону включати до складу витрат на харчування вартість алкогольних напоїв і тютюнових виробів, суми «чайових», за винятком випадків, коли суми таких «чайових» включаються до рахунку згідно із законами країни перебування, а також плату за видовищні заходи.

Якщо згідно із законами країни відрядження або країн, територією яких здійснюється транзитний рух до країни відрядження, обов'язково необхідно здійснити страхування життя або здоров'я відрядженої особи чи її цивільної відповідальності (у разі використання транспортних засобів), то витрати на таке страхування включаються до складу витрат платника податку, що відряджає таку особу.

За відсутності відповідних підтвердних документів, наказу про відрядження або відміток уповноваженої службової особи Державної прикордонної служби України в паспорті або документі, що його замінює, сума добових не включатиметься до складу витрат платника податку.

У разі наявності запиту представника органу державної податкової служби щодо перекладу підтвердних документів, виданих іноземною мовою, витрати за такий переклад, як і сьогодні, буде покладено на платника податку.

Усі вищезазначені витрати можуть бути включені до складу витрат платника податку лише за наявності підтвердних документів, перелік яких також зазнав змін.

Так, окрім транспортних квитків або транспортних рахунків (багажних квитанцій), рахунків, отриманих із готелів (мотелів) або від інших осіб, що надають послуги з розміщення і проживання фізичної особи, та страхових полісів, з 01.04.2011 р. підтвердними документами офіційно вважаються електронні квитки за наявності посадкового талона та документа про сплату за всіма видами транспорту, в тому числі чартерних рейсів, а також витрати на послуги з бронювання місць у місцях проживання.

Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» подібної норми не містив, хоча Міністерство фінансів і ДПА визнавали електронні квитки підтвердними документами при належному оформленні їх фактичного придбання та використання.

Так, згідно з листом Міністерства фінансів України № 31-18030-07-21/12414 від 25.05.2010 р. *«...документами, що підтверджують право на відшкодування витрат на придбання електронного авіаквитка, є такий пакет документів: оригінал розрахункового документа, що підтверджує здійснення розрахункової операції у готівковій чи безготівковій формі, роздрук на папері маршруту електронного авіаквитка та електронного купону з номером електронного квитка, оригінали відірвної частини посадкових талонів пасажирів»*. На думку ДПС, *«...електронний*

*квиток — це електронний документ, що не має матеріальної форми, відповідно, він не може бути підставою для включення вартості авіаквитка до складу валових витрат. Тому документами, що підтверджують право на валові витрати при придбанні авіаквитка в електронній формі, будуть роздруковка маршруту, документ на посадку та документ, що підтверджує оплату вартості авіаквитка».*

Будь-які витрати на відрядження можуть бути включені до складу витрат платника податку за наявності документів, що підтверджують зв'язок такого відрядження з діяльністю такого платника податку, зокрема (але не виключно) таких:

- запрошень сторони, що приймає, діяльність якої збігається з діяльністю платника податку; укладеного договору чи контракту;
- інших документів, які встановлюють або засвідчують бажання встановити цивільно-правові відносини;
- документів, що засвідчують участь відрядженої особи в переговорах, конференціях або симпозиумах, інших заходах, які проводяться за тематикою, що збігається з господарською діяльністю платника податку.

З моменту набрання чинності розділом III Податкового Кодексу України найсуттєвіших змін зазнають норми відшкодування витрат на відрядження в межах України та за кордон.

До кінця I кварталу 2011 року їх розміри були закріплені Постановою № 663 КМУ від 23.04.99 р. Тому згідно з п. 1 цієї постанови для визначення граничних норм добових витрат на відрядження застосовується офіційний курс гривні до долара США, установлений НБУ на день видачі авансу за загальним правилом, яке наведене в табл. 1.

Звичайно, у разі, коли до рахунків вартості проживання у готелях включаються витрати на харчування, сума добових зменшується в залежності від кількості разів харчування.

Таблиця 1 – Граничні норми добових витрат на відрядження до 01.04.2011 року

Умови застосування граничних норм	У межах території України	За межами території України (за кордон)
Якщо до рахунків на оплату вартості проживання у готелях не включаються витрати на харчування	30,00 грн.	Еквівалент до 50 доларів США (у гривнях)
Якщо до рахунків на оплату вартості проживання у готелях включаються витрати на одноразове харчування	24,00 грн.	Еквівалент до 40 доларів США (у гривнях)
Якщо до рахунків на оплату вартості проживання у готелях включаються витрати на дворазове харчування	18,00 грн.	Еквівалент до 27,5 доларів США (у гривнях)
Якщо до рахунків на оплату вартості проживання у готелях включаються витрати на триразове харчування	12,00 грн.	Еквівалент до 17,5 доларів США (у гривнях)

Однак з 01.04.2011 р. розмір добових витрат потрапив у пряму залежність від розміру мінімальної заробітної плати. Граничні норми добових витрат, що діють з 01.04.2011 року наведено в табл. 2.

Таблиця 2 - Граничні норми добових витрат з 01.04.2011 року

Витрати	У межах України		За кордон	
	Розмір	Сума	Розмір	Сума
Витрати, не підтверджені документально, на харчування та фінансування інших власних потреб фізичної особи (добові витрати)	0,2 розміру МЗП, що діяв на 1 січня звітного податкового року, в розрахунку на добу	188,20 грн.	0,75 розміру МЗП, що діяв на 1 січня звітного податкового року, в розрахунку на добу	705,75 грн.

Розмір мінімальної зарплати на 1 січня 2011 року становить 941 грн., тому шляхом найпростішого математичного розрахунку отримуємо 188,20 грн. (941 грн. x 0,2) добових для відряджень у межах України і 705,75 грн. (941 грн. x 0,75) для закордонних відряджень в 2011 році.

Враховуючи середній курс НБУ за 1 долар США 7,95 грн., це складе близько 90 доларів США на добу, що майже у два рази перевищує розмір закордонних добових, який діяв раніше.

Головна відмінність положень Податкового кодексу від Постанови № 663 стосовно цього питання полягає в тому, що він не містить норми, яка зменшує розмір граничних добових в залежності від кількості разів харчування.

Водночас Кабінетом Міністрів у новій Постанові «Про граничні норми добових витрат для відрядження членів екіпажів суден, інших транспортних засобів та суми, що спрямовуються на їх харчування замість добових витрат» № 73 від 02.02.2011 р. встановлено граничні норми добових у сумі, що не перевищує 75% розміру мінімальної заробітної плати, що діяв для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, в розрахунку на добу, для відрядження членів екіпажів суден/інших транспортних засобів або суми, що спрямовуються на харчування таких членів екіпажів замість добових, якщо такі судна (інші транспортні засоби):

- провадять комерційну, промислову, науково-пошукову чи риболовецьку діяльність за межами територіальних вод України;
- виконують міжнародні рейси для провадження навігаційної діяльності чи перевезення пасажирів або вантажів за плату за межами повітряного або митного кордону України;
- використовуються для проведення аварійно-рятувальних та пошуково-рятувальних робіт за межами митного кордону або територіальних вод України.

Суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів, також визначаються Кабінетом Міністрів України, зокрема, Постановою «Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів» № 98 від 02.02.2011 р. Норми обох вищезазначених постанов набули чинності з 1 квітня 2011 року.

Сума добових протягом відрядження визначатиметься, як і раніше, в залежності від кількості днів перебування у відрядженні, а саме:

- у межах України та країн, в'їзд громадян України на територію яких не потребує наявності візи (дозволу на в'їзд), - згідно з наказом про відрядження та відповідними первинними документами;
- до країн, в'їзд громадян України на територію яких здійснюється за наявності візи (дозволу на в'їзд), - згідно з наказом про відрядження та відмітками уповноваженої

службової особи Державної прикордонної служби України в закордонному паспорті або документі, що його замінює.

**Висновки.** Трансформація обліку в Україні здійснюється, як зазначалось не раз в офіційних документах, в рамках реалізації стратегічного курсу нашої держави на інтеграцію до світового економічного простору. Цей напрямок реформ має передбачати неухильну поступову адаптацію законодавства України до європейського рівня. Останнім часом українське бухгалтерське та податкове законодавство зазнало значних перетворень, та найбільш гучним і спірним з них є впровадження в дію Податкового кодексу України.

Зі значної сукупності нововведень та положень, які за сутністю суперечать старим постулатам, найбільш суттєві зміни в обліку спричинив чинний з 01.04.2011 розділ III Податкового кодексу України. Згідно нього значних змін зазнав порядок визначення граничних норм відшкодування витрат на відрядження в межах України та за кордон. По суті з 01.04.2011 року розмір добових витрат потрапив у пряму залежність від розміру мінімальної заробітної плати, яка на 1 січня 2011 року становить 941 грн.

### Список літератури

1. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. А.Скуміна. Відрядження. Квітнева перспектива [Електронний ресурс] — Режим доступу: [http://www.vlasnasprava.info/ua/legislation\\_monitoring.html?\\_m=publications&\\_t=rec&id=13814](http://www.vlasnasprava.info/ua/legislation_monitoring.html?_m=publications&_t=rec&id=13814). — Назва з титул. екрану.
3. Відрядження: оформлюємо правильно [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.dtki.com.ua/show/1bid03491.html>. — Назва з титул. екрану.
4. Граничні норми добових витрат на відрядження [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.profiwins.com.ua/uk/directories1/trip.html>. — Назва з титул. екрану.
5. КМУ: про добові [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://buhgalter.com.ua/news/details/5591/>. — Назва з титул. екрану.

Одержано 11.05.11

**К.Ю. Полоз, ст.гр.ФК-08-2, О.В. Яцун, ст.гр.ФК-08-2**

*Кіровоградський національний технічний університет*

## Податковий кодекс та міжнародний досвід впровадження змін до податкової системи України

Податкова система є важливою складовою національної економіки кожної незалежної держави. Національні податкові системи унікальні та своєрідні, як унікальна і своєрідна кожна країна. В той же час, податкові системи пострадянських країн мають багато спільного. Адже висхідним джерелом для їх формування була система оподаткування Радянського Союзу. Проте, маючи загальне коріння, кожна з країн обрала свій особливий шлях розвитку. У сучасному вигляді національні податкові системи країн СНД мають суттєві відмінності, як з точки зору особливостей їх побудови, так і з точки зору фіскальної ефективності. І хоча в процесі подальшого розвитку та вдосконалення національних податкових систем виникають аналогічні проблеми, найчастіше кожна країна шукає свій спосіб їх подолання. Деякі з таких способів можливо вважати вдалим та ефективним, деякі – ні. При цьому, неминуче